

RECEPTAREA TEXTULUI LIRIC

TRIFAN DENIZ

Liceul Teoretic Ovidius

AMURG DE IARNĂ, George Bacovia
*Amurg de iarnă, sumbru, de metal,
Câmpia albă- un imens rotund -
Vâslind, un corb încet vine din fund,
Tăind orizontul, diametral.*

*Copacii rari și ninși par de cristal.
Chemări de dispariție mă sorb,
Pe când, tăcut, se-ntoarce-același corb,
Tăind orizontul, diametral.*

1. Oferă câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte:

amurg- *apus*
sumbru- *funest*
tăind- *despicând*
orizontul- *zarea*
dispariție- *moarte*

2. Indică antonimul cuvintelor menționate la exercițiul anterior:

amurg- *răsărit*
sumbru- *însuflețit*
tăind- *unind*
orizontul- *pământul*
dispariție- *viață*

3. Construiește un enunț cu sensul conotativ al cuvântului *amurg*.

Rememora, aflat la amurgul vieții, clipele tinereții pierdute.

4. Observă structura de suprafață a textului, oprindu-te la nivelul lexemelor (cuvinte simple/ compuse, locuțiuni, asocieri inedite, limbaj comun/ elevat, cuvinte recurente).

Oprindu-ne asupra nivelului de suprafață al textului bacovian, vom observa expresia minimală conferită de utilizarea unor cuvinte simple, aparținând, în general, clasei morfologice a substantivului- „amurg”, „metal”, „orizont”, „corb”. De asemenea, asocierea substantivului „amurg” cu atributul „de metal” funcționează ca un captatio benevolentiae menit să inoculeze lectorului o stare de disconfort, favorizând integrarea acestuia în cadrul crepuscular, decadent propus de poet. Limbajul comun la care apelează George Bacovia etalează virtuozitatea artistică a poetului ce reușește să immortalizeze elevat, în tușe simple, profunde probleme ontice prin recurența unor lexeme-simbol, precum „amurg”, „orizont”.

5. Identifică termenii pe care îi consideri esențiali în decriptarea mesajului poetic.

Termenii care potențază mesajul textului bacovian sunt „amurg”, „iarnă”, „corb”.

6. Reconstituie mesajul textului, apelând la structuri de tipul:

Mai întâi zăresc, apoi percep, ulterior zăresc, în continuare, iar la capăt

Mai întâi zăresc apusul hibernal oțelit, apoi percep întinderea înghețată, sterilă a câmpiei ce capătă contururi sferice, ulterior zăresc silueta solitară a unui corb, în continuare se derulează ca pe o peliculă alb-negru siluetele fantomatice ale copacilor, iar la capăt privirea-mi se izbește de limita mineralizată a orizontului.

7. Interogarea textului:

- Ce sentimente îți imprimă pe retina sufletului imaginea unui apus înghețat, mohorât?
- Ai avea nevoie de o prezență umană în preajma ta? Sau îți dorești singurătatea?
- Ce formă geometrică ilustrează un „rotund”? De ce îți amintește imaginea sferică a câmpiei ninse?
- Ce reprezintă orizontul?
- Ce este diametrul? Ce concept matematic e reprezentat printr-un cerc tăiat diametral?
- Ce traiectorie sugerează verbul „a sorbi”?
- *Imaginea apusului de iarnă îmi induce sentimente de neliniște, teamă, angoasă, solitudine.*

- *Singurătatea o percep ca pe un refuz al socialului, în timp ce un suflet care să îmi țină companie ar face ca actul comunicării să anuleze accentele macabre ale decorului hibernal.*
- *„Rotundul”, în termenii geometriei în plan, redă conturul cercului, iar în geometria în spațiu se traduce prin sferă. „Rotundul” tabloului campestru troienit îmi amintește de imaginea unui glob ce reproduce în interior un cadru hibernal miniatural.*
- *Orizontul e desemnat de linia ce unește sau desparte teluricul de astral, generând, deci, o interferență, o contopire a celor două planuri.*
- *Diametrul e un concept matematic ce reprezintă diagonala unui cerc. Cercul tăiat diametral este simbol al mulțimii vide.*
- *Traectoria dictată de semnificația verbului este una declinantă, conținând semnele regresivității, căderii, descinderii ad Inferos.*

8. Obsevă simetriile/paralelele/analogiile/opozițiile ce se construiesc în text.

Relațiile de simetrie vizează compoziția și structura textului, concretizându-se în organizarea catrenelor, și sunt sugestive pentru potențarea impresiei de solitudine, monotonie, susținute de primele două versuri ale fiecărui catren, impresie dublată de senzația de mișcare sugerată de zborul corbului a cărui siluetă e immortalizată în versurile următoare.

9. Identifică elementele de recurență ale textului poetic bacovian (temă, motive literare).

Tema, aspect general al realității surprinse artistic, o constituie eșecul ontologic al ființei captive într-o societate claustrantă, constrângătoare, și moartea. Tematica thanatică e susținută de motive literare, precum „amurg”, „ corb”, „orizont”.

10. Care este atmosfera prefigurată în text?

Cadrul poetic, schițat minimalist de un „compozitor în vorbe și pictor în cuvinte”, după cum îl numește Mihail Petroveanu pe George Bacovia, traduce dimensiunile procustiene ale unui spațiu în care domină o atmosferă sumbră, funebră ce favorizează sentimentul agonic de nevroză.

11. Ce îți induc sonoritatea și ritmul textului?

Ritmul versurilor bacoviene imprimă cadența unui marș funerar, ce abolește freamățul cosmic plasat într-un timp al crepuscularului pus sub semnul fanării, al încremenirii, al tăcerii, al extincției.

12. Observă rima versurilor și punctează rolul acesteia.

Rima este îmbrățișată, figurarea grafică a acesteia printr-un arc de cerc inclus într-un alt semicerc sugerând închiderea, claustrarea, anularea oricărei încercări de sustragere de sub incidența realității reificate.

13. Caută alt joc acustic în text.

Un joc acustic regăsit la nivelul textului e asigurat de prezența refrenului, element constant de construcție ce accentuează ideea poetică prin efectul artistic obținut și prin latura melodică: „Tăind orizontul, diametral”. Versul-refren potențează sentimentul claustrării într-un decor limitat de orizont, opriment ce refuză orice idealitate. Verbul la gerunziu, prin rezonanța gravă, materializează durerea generată de brutalitatea actului ce despică orizontul într-o imensă rană în care intuim infuzia de roșu și albastru.

14. Comentează paleta cromatică cuprinsă pe pânza poetică.

Se remarcă preferința pentru un joc aproape monocrom redus la nuanța intuită de violet a orizontului, știindu-se că albul- dat de întinderea câmpiei- și negrul- susținut de siluetele carbonizate ale copacilor- sunt considerate a fi nonculori. Amalgamul cromatic cuprins de plaga cosmică se traduce prin violet și este rezultatul schimbului neîncetat „între roșul htonian al forței impulsive și albastrul ceresc. Este culoarea doliului, ceea ce evocă și mai precis ideea nu a morții ca stare, ci a morții ca trecere.” (Dicționar de simboluri) Alternanța halucinantă de alb- negru este suma cenușiului existențial. Albul ar putea sugera viața mineralizată intrată în hibernare, iar negrul- sugestie a neantului.

15. Extrage mărci lexico-gramaticale ale subiectivității prezente în text, prezentând și ipostaza în care apare eul poetic. Ce tip de lirism se formează și ce rol are?

Indicii textuali sunt reprezentați de pronumele personal de persoana I singular „mă” și de adverbul deictic „(pe) când”, marcă a unei temporalități incerte, sugestie, poate, a unui timp al

morții, al trecerii. Discursul liric e de tip confesiv, poetul regăsindu-se în ipostaza unui eu ce receptează detaliile plastice ale tabloului thanatic integrându-le propriei structuri sufletești. Senzațiile pe care le încearcă eul rostitor, ce ființează într-un decor auster, se metamorfozează în trăire: solitudine, marginalizare, excludere, prizonierat.

16. Selectează din text elemente ce conturează dimensiunea spațială și temporală a imaginarului poetic.

Elementele ce creionează datele unei geografii care conține ecouri ale decadenței sunt amurgul, orizontul, câmpia, copacii, distribuite pe două planuri- teluric și cosmic. Ambianța hibernală dezvăluie un segment temporal al declinului, ce cultivă sentimente dintr-o gamă a negativului- apăsare sufletească, tristețe covârșitoare-, proiectându-l pe poet în ipostaza damnatului.

17. Prezintă semnificația simbolurilor din text, consultând „Dicționarul de simboluri”:
amurg, rotund, corb.

Amurgul, conform „Dicționarului de simboluri”, găzduiește manifestarea faptelor mitologice care se săvârșesc de-a lungul unei călătorii spre Soare-apune. Imagine spațio-temporală, amurgul poartă în el ecouri ale trecutului și ale declinului. Textul îl reține ca pe un timp al tragicului crepuscular, al extincției, chiar un timp al imersiunii în zonele abisale ale propriului sine: „, Chemări de dispariție mă sorb”.

Termenul „rotund” poate fi asociat cu conceptul de sferă, simbol cu valențe multiple. Respectând linia de lectură impusă de estetica simbolistă și interpretarea regăsită în dicționar- „lumea pământeană și lumea cealaltă erau reprezentate prin două sfere concentrice; moartea face trecerea de la o sferă la alta”- rotundul/sfera câmpiei înghețate ar putea fi o reprezentare a societății refractare la elevație spirituală, iar orizontul- corporalizare a morții.

Corbul, pasăre regăsită în multe credințe, interesează din perspectiva accepției sale negative. „Este pasărea neagră a romanticilor, planând peste câmpurile de luptă pentru a se îmbuiba cu hoituri”, iar alchimiștii l-au asociat cu „faza putrefacției”, conform aceluiași dicționar menționat.

18. Relaxându-te într-un popas cultural, menționează o sugestie mitologică latentă existentă în versurile bacoviene.

Versurile cuprind ecouri mitologice, imaginea solitară a corbului ce vâslește este, poate, o reiterare a siluetei lui Charon, luntraș al lui Hades în Infern, alunecând pe apa Styxului.

19. Prezintă semnificația versurilor, „*Vâslind, un corb încet vine din fund,/ Tăind orizontul, diametral.*”

Fundalul tabloului crepuscular inert, în care orice manifestare a vieții e abrogată, favorizează inserarea fabulosului, generând viziunea fantasmagorică a luntrașului mitologic. Creatură infernală, pasărea-luntraș imprimă decorului un aer demoniac. Încetineala zborului amintește de solemnitatea gesturilor ce se cer săvârșite în ritualul Marii Treceeri. Aripa, simbol al zborului, al transcendenței, e înlocuită de vâsla thanatică, fapt sugerat de verbul la gerunziu. Astfel, prin anularea semnificației zborului se insistă pe neputința de salvare a ființei. Mitologicul Icar e substituit de Charon, mesager al morții a cărei lentă și halucinantă alunecare exprimă imposibilitatea sustragerii de sub incidența condiției limitate, de sub iminența morții. Structura „din fund” cuprinde semnificația bolgiei dantești, dezvăluind obârșia tenebroasă a corbului. Zborul acestuia, de-a curmezișul, deci în contra firescului, în contra vieții, creionează conturul mulțimii vide, posibil simbol al societății incapabile de a înțelege aspirațiile poetului.

BIBLIOGRAFIE

- Chevalier**, Jean; **Gheerbrant**, Alain, *Dicționar de simboluri*, ed. Artemis, București;
Gavrilă, Camelia; **Doboș**, Mihaela, *Receptarea textului. Noțiuni de teorie literară, limbă și comunicare*, ed. Polirom, Iași, 2010;
Got, Miorița; **Lungu**, Rodica, *Literatura română*, ed. Nomina, Pitești, 2013
Boldea, Iulian, *Simbolism. Modernism. Tradiționalism. Avangardă*, ed. Aula, Brașov, 2002;
Rațiu, Bogdan, *Dialog cu textul liric. Practici particulare de lectură*, ed. Eikon, București, 2016;
Zafiu, Rodica, *Poezia simbolistă românească*, ed. Humanitas, București, 1996.